

NYHEDSBREV

Nr. 17
Oktober
2022

Nyhedsbrev fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab nr. 17
(ISSN: 2445-9984). Redaktionen afsluttet primo oktober 2022
Ansvarshavende redaktør: Karen Skovgaard-Petersen
Redaktion:

Bjarke Moe · bjarke.moe@gmail.com · 26 83 93 27
Simon Skovgaard Boeck · ss@dsl.dk · 30 24 35 48

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
Christians Brygge 1, 1219 København K
Åbningstider: hverdage 9-15, fredag 10-14
Mail: sekretariat@dsl.dk · Telefon: 33 13 06 60
Hjemmeside: dsl.dk

Forsiden: *Dansk Sproghistorie* 1-6.

PRESSEKLIP

»Et pragtværk afrundes på fornemste vis. 3.000 sider om dansk sproghistorie er ikke én for meget.«

Kristian Ditlev Jensen, *Weekendavisen*, 24. juni 2022

»Den store sproghistories femte bind er nu landet hos seriens læsere, og det er som hidtil en fornøjelse at gå i gang med det store, fyldige bind og de mange problemer og perspektiver som en fremstilling i dette omfang tilbyder.«

Henrik Jørgensen, *Danske Studier* 2022

»Men nu foreligger de fem forelæsninger i en parallel dansk-tysk udgave, skabt på initiativ af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Selvsagt en uhyre væsentlig forskningsbaseret udgivelse, redigeret efter de høje editionsfilologiske standarder, der kendetegner selskabet.«

Henrik Wivel om Georg Brandes' Nietzsche-forelæsninger, *Kristeligt Dagblad*, 7. maj 2022

»Et imponerende forskningsarbejde [...] Der er særdeles megen viden at hente i artikelsamlingen og endnu mere, når man går på jagt i internet-portalerne. Vil man vide mere om reformationstiden kan det anbefales at sætte sig ind i denne bog. Det lønner sig!«

Leif Arffmann om antologien *Danske reformationssalmer i kontekst*, *Historie-online.dk*, 7. september 2022

Gennem det meste af historien har bøger levet et udsat liv. Brand, vand, krig, skadedyr, tyveri og almindeligt slid – truslerne er mange. Nogle af de tekster fra oldtiden og middelalderen som vi i dag sætter højt, fx Catuls kærlighedsdigte og Saxos danmarkshistorie, har kun overlevet med nød og næppe.

De store arkivinstitutioner har heldigvis i de seneste par hundrede år passet godt på de gamle bøger og dokumenter, og nu til dags foregår det i klimastyrede magasiner under opsyn af højt specialiserede konserverter.

Men fysisk bevaring efter alle kunstens regler gør det ikke alene. Til ansvarlig forvaltning af den skrevne kulturarv hører også at sørge for at de gamle tekster kan blive læst og studeret og indgå i vores dialog med fortiden. Ellers sygner de hen og går til grunde, ikke af fysisk skade, men af glemsel og ligegyldighed.

Derfor er det så vigtigt at sørge for at teksterne bliver udgivet på tryk eller digitalt. Det var den nye trykkekunst der for godt 500 år siden reddede både Catul og Saxo.

Det er en problematik der trænger sig på i forbindelse med DSL's store projekt *Diplomatarium Danicum*. Siden 1930'erne har man her udgivet alle kendte dokumenter fra middelalderen – krigserklæringer, pantebreve, afladsbreve, kvitteringer m.m.m. – og også oversat dem til moderne dansk.

Originalerne, de uerstattelige pergamentdokumenter, ligger trygt og godt i Rigsarkivet. Men hvis deres indhold ikke var blevet udgivet i *Diplomatarium Danicum*, først på tryk og nu digitalt, havde de kun været benyttet yderst sporadisk, om overhovedet – og vores viden om dansk middelalder havde været væsentlig mindre.

Diplomatarium Danicum dækker tiden frem til 1439. Men dokumenterne fra resten af senmiddelalderen ligger foreløbig udgivet og uoversat hen. Det er et kæmpemateriale, der i praksis fortsat er utilgængeligt for forskningen. Og det betyder at vi stadig har et hul i danmarkshistorien.

Karen Skovgaard-Petersen · ksp@dsl.dk

Den 15. juni udkom det sjette bind af *Dansk Sproghistorie*, og med dette bind er værket fuldført. Som andre sproghistorier præsenterer værket sprogets historie fra urtid til nutidens multisproglige samfund, men i modsætning til mange forgængere er fremstillingens overordnede ramme ikke kronologisk, men udgøres af emner som udtale, ordforråd, dialektsyntaks, sprogbrug, sprogkontakt og stil. Alle emner er kronologisk beskrevet af de mest kyndige forskere, 86 i alt.

Bind 1, *Dansk tager form*, indleder værket med bl.a. at redegøre for hvordan dansk har skilt sig ud som et selvstændigt sprog. Det er også i dette bind forskningshistorien ridset op, og forholdet mellem sprog og national identitet analyseres.

Bind 2, *Ord for ord for ord*, er ikke blot en dansk ordhistorie fra runerne til i dag med afsnit om ordforrådet i fagsprog, i navne og i slang og med eksempler på ord lånt fra latin, tysk, fransk, engelsk og nyere indvandrersprog. Bindet gennemgår også ordenes stavning og udtale og beskriver de tegn der har adskilt ord og sætninger.

Titlen på bind 3, *Bøjning og bygning*, afslører at det her beskrives hvordan ordklasserne er blevet bøjet efter tal, tid eller grad, og hvordan sætninger er blevet konstrueret gennem århundreder. Men da også sted og socialklasse har betydning for forandringer af ords og sætningers opbygning, tages også dialekterne og sociolekterne under behandling.

Det fjerde bind, *Dansk i brug*, viser hvordan sproget har fungeret i særlige genrer som juridisk sprog, bibeloversættelser og salmer. Mediernes sprog – både det skrevne, det mundtlige og det digitale – sammenlignes. Og der fortælles om læse- og skrivekyndigheden, om danskundervisningen og om standardisering.

I det nyskabende bind 5, *Dansk i samspil*, kortlægges den indflydelse dansk har haft uden for Danmark: fra Danelagen til Argentina. Omvendt behandles andre sprogs påvirkning af dansk i Danmark, fra latin, tysk og jiddisch til nyere indvandrersprog som serbokroatisk, urdu og arabisk. I et særligt kapitel beskrives dansk tegnsprog.

En nydannelse er også bind 6, *Forfatternes dansk*, der beskriver forskellige genrers stilistiske virkemidler og behandler oversættelsers betydning for dansk ordforråd og fraseologi. Indflydelsen fra 20 prægnante forfattersprog fra Anders Sørensen Vedel til Klaus Rifbjerg analyseres.

DANSK SPROGHISTORIE ORD FOR ORD

LÅN MED RELATION TIL LEMNART

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

netop Johannes V. Jensen som samfundets sprogkulturer C. Rimestad 1906. Mens digteren som Martin Andersen Neaer og Jeppe Aulig havde boede i det 'folkelige' publikum, så var Johannes V. Jensen i samfundslig mere elitær, selvom han ikke ville være det. Udover alle omstændigheder var hans sprog rædt klar, nybrændt og sensationel, og for så vidt bevædt han helt op på 1900-tallets medierelighed, hvor man kæmpede om opmærksomhed, og hvor det ikke kunne gå uden til.

268. Som Dreng skar jeg Sikke

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

Robert Storm Petersen 21.15

Ar Torben Leth

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

... som er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog. Dette er et eksempel på et lån, der er blevet brugt i mange andre sprog.

Dansk Sproghistorie henvender sig til alle sproginteresserede og er forsøgt skrevet i et tilgængeligt sprog. Et rigtholdigt billedmateriale bidrager ligeledes til formidlingen af det til tider vanskelige stof. Hertil kommer at hjemmesiden dansk.sproghistorie.dk giver uddybende beskrivelser og dokumentation: levende billeder, supplerende tekster og talt sprog, ikke mindst dialekter og socialekter. Redaktionen håber at et omfattende digitalt register der kan bidrage positivt til at udnytte de mange oplysninger som det enneopdelte værk rummer, kan blive virkelighed.

Ebba Hjorth · eh@dsl.dk

Fredag den 4. november opdateres *Den Danske Ordbog* (DDO) med nye ord, nye udtryk og en række moderniseringer og forbedringer af ordbogens eksisterende indhold. Opdateringens hovedtema er denne gang anglicismer.

anglicisme substantiv, fælleskøn

BØJNING -n, -r, -rne

UDTALE [ɑŋliˈsismə] eller [ɑŋgli-]

OPRINDELSE af latin *anglicus* 'engelsk' og *-isme*

Betydninger

engelsk ord eller udtryk der optræder i et andet sprog

ORD I NÆRHEDEDEN låneord | fremmedord | glose | -isme | amerikanisme | germanisme | gallicisme...vis mere

Ved sammenligning med originalteksten finder man en del anglicismer, der dog sjældent bliver til direkte udanskheder [Prox1991](#)

Indlån af engelske ord og udtryk i dansk tog for alvor fart i tiden efter 2. verdenskrig, og siden har emnet været en varm kartoffel (i øvrigt et oversættelseslån fra engelsk *hot potato*). Nogle finder den engelske afsmitning overvældende og betragter brugen af engelske ord og begreber som unødvendig, krukke eller ligefrem ødelæggende for det danske sprog. For andre er engelsk vævet ind i hverdagen og arbejdslivet, de opfatter flersprogligheden som en mulighed snarere end en trussel, og kodeskift (hvor man *basically* skifter fra dansk til engelsk *mid-sentence*) kan i visse kredse være en vigtig identitetsmarkør.

En deskriptiv ordbog som DDO har en forpligtelse til at beskrive sprogets mest udbredte gloser, uanset om de har fællesnordisk rod eller er engelske indlån. Fra sidstnævnte kategori finder vi i den aktuelle opdatering bl.a. *blend*, *cater*, *cloud*, *copycat*, *croptop*, *dramaqueen*, *firmware* og *gameplay*. Alle disse er enkeltord, og DDO indeholder i forvejen en række af de mest gængse oversatte flerordsudtryk, fx *have nogens ryg* i betydningen 'være loyal og støtte nogen' og *vokse på nogen*, der betyder 'gradvis blive mere interessant, tiltrækkende eller positiv for nogen'.

En af ordbogens vigtigste opgaver er at bidrage til den gensidige forståelse i sprogsamfundet, på tværs af skel defineret af bl.a. alder og uddannelsesmæssig baggrund. Her kan DDO bidrage til at slå bro med opdateret viden om hvad ordene betyder, og hvordan de bruges – også når de stammer fra engelsk.

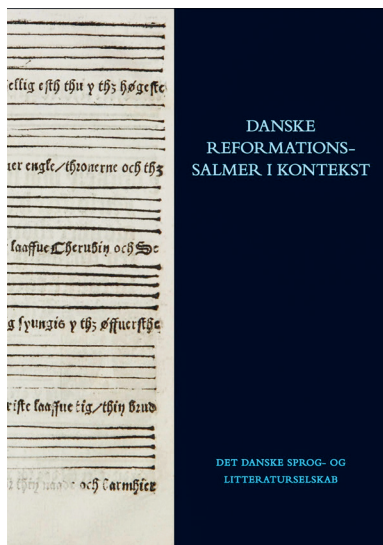
Opdateringen går i luften samme weekend som Bogforum 2022 finder sted, og det markeres i Bella Center søndag den 6. november, hvor radio- og tv-vært Adrian Hughes sammen med et udvalg af ordbogens redaktører taler om opdateringen og dens hovedtema: anglicismer.

Men opdateringen indeholder naturligvis andet og mere end anglicismer. I alt byder den på over 450 nyskrevne opslagsord (bl.a. *anglofobi*) samt nye udtryk, tilføjede betydninger under eksisterende opslag og andre væsentlige opdateringer af eksisterende opslagsord. Se det hele på ordnet.dk/ddo fra fredag d. 4/11.

Jonas Jensen · ddo@dsl.dk

DANSKE REFORMATIONSSALMER I KONTEKST

Sproghistorisk, boghistorisk, politisk og religiøst er reformationstiden en begivenhedsrig periode der stadig fascinerer og endnu byder på et væld af spændende udforskningsmuligheder. Det fremgår tydeligt af en ny antologi der i 11 forskningsbidrag belyser de danske reformationssalmer fra mangfoldige sider. Bogen indplacerer salmerne i kontekster der kronologisk spænder fra et par århundreder før Kristi fødsel til fremtidens digitale søgemuligheder; geografisk berøres Mellemøsten, Italien, Frankrig, Tyskland, Norge og Island; tematisk har bogen tyngdepunkter i liturgi, sproghistorie, teologi, kirkehistorie, poesi, boghistorie, kollektiv fremførelsespraksis og individuel kreativ udfoldelse. Dermed bliver antologien en demonstration af de

danske reformationssalmers centrale placering i kulturhistorien og deres relevans for dagens debatter om national identitet.

Antologien er udsprunget af projektet »Musik og sprog i reformationstidens danske salmesang« og knytter an til portalen Danske reformationssalmer. Melodier og tekster 1529-1573: salmer.dsl.dk.

*Simon Skovgaard Boeck · ss@dsl.dk
Bjarke Moe · bjarke.moe@gmail.com*

DANSKE KLASSIKERE FRA MIDDELALDEREN – NU FULDT FINANSIERET

Et af Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs store udgivelsesprojekter i disse år er Danske Klassikere fra Middelalderen. Her udgives en lang række middelalderlige tekster – ridderromaner, rejseberetninger, legender og meget mere – både på deres gammeldanske originalsprog og i moderne dansk oversættelse. Takket være generøse bevillinger fra Augustinus Fonden, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond og senest A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal er projektet nu fuldt finansieret. Arbejdet vil strække sig frem til 2026.

Karen Skovgaard-Petersen · ksp@dsl.dk

TYCHO BRAHES DEBUT

11. november 1572 fik den 25-årige adelsmand Tycho Brahe til sin forbløffelse øje på en ny stjerne i stjernebilledet Cassiopeia. Det var der sådan set mange andre der gjorde. Og der var også en hel del andre der som Tycho skrev en bog om den. Men kun Tychos bog blev en klassiker i naturvidenskabens historie. Her startede en videnskabelig karriere der brød ny jord og lagde fundamentet til den moderne naturvidenskab.

11. november i år er der altså 450-årsjubilæum for Tychos opdagelse. Det fejres med en genudgivelse af bogen om den nye stjerne. Syddansk Universitetsbibliotek udgiver i samarbejde med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab en faksimileudgave med dansk oversættelse – den første fuldstændige oversættelse af den berømte lille bog, udført af Chr. Gorm Tortzen, Peter Zeeberg og Minna Skaftø Jensen.

Tycho Brahes analyse af stjernen, der gjorde op med hævdundne astronomiske principper, har været oversat tidligere. Men bogen indeholder også to andre videnskabelige afhandlinger. Og det hele er pakket ind i digte og breve. Dette er ikke kun et videnskabeligt, men også et litterært værk. I et afsluttende digt skildrer Tycho sit eget opgør med adelens jordbundne idealer til fordel for videnskabens ædle stræben:

Jeg holder af med min ånd at bestige den tordnendes tinder
og på stjernernes hvælv mønstre de knejsende tegn.
Jeg holder af at iagttage alt hvad der funkler på himlen,
se den skabende Guds værk, så forunderligt smukt.
Dette er menneskets hverv, dét er en guddommelig lykke
som gør os mennesker lig gudernes himmelske flok.
Den der kan lide med sin sjæl at flyve blandt himmelens tinder
og at nå med sin ånd op mellem stjernerne selv,
han har en lyst der er lig med gudernes, ikke med menskers,
én der kan løfte hans sind bort fra det jordiske her.

Den evige videnskab over for de døde jordiske goder. Emblem af Tycho Brahe, her efter Gabriel Rollenhagens Nucleus Emblematum (1611): I ånden er der liv, alt andet tager døden.

Peter Zeeberg · pz@dsl.dk

POUL MARTIN MØLLERS SKRIFTER

Digteren og filosofen Poul Martin Møller (1794-1838) offentliggjorde i sin korte levetid meget lidt. En stor del af forfatterskabet findes kun i manuskriptform, ofte med talrige vanskelige varianter. Siden guldalderens posthume udgave af Møllers *Efterladte Skrifter*, der udkom i tre udgaver i årene 1839-1856, har forfatterskabet ikke været udgivet som helhed. Dette råder Det Danske Sprog- og Litteraturselskab bod på med en moderne tekstkritisk og kommenteret udgave. Efterhånden som de enkelte tekster er færdige, gøres de tilgængelige på hjemmesiden *pmm.dsl.dk*. Det er planen at dette materiale kan danne grundlag for en senere bogudgave. Redaktionen består af Finn Gredal Jensen, Karsten Kynde og Kim Steen Ravn.

Møllers forfatterskab spænder vidt over mange forskellige genrer: digte, litterære prosastykker, aforismer (de såkaldte strøtanker), Homeroversættelser, anmeldelser, polemiske indlæg samt filosofiske afhandlinger og forelæsninger. Den overvejende del af materialet kan man allerede læse på *pmm.dsl.dk*. Møllers digte og oversættelser af *Odyseen* findes nu i grundigt kommenterede udgaver. Det samme gør hovedparten af hans strøtanker og det litterære hovedværk *En dansk Students Eventyr*. I sine sidste år var Møller professor i filosofi, og der forestår stadig et betydeligt arbejde med udgivelsen af hans forelæsninger. Aktuelt arbejdes der med den omfattende afhandling »Ontologien eller Kategoriernes System«. Det filosofiske hovedværk, afhandlingen »Tanker over Muligheden af Beviser for Menneskets Udødelighed«, er i maj 2022 kommet i en engelsk oversættelse på forlaget Brill i et samarbejde mellem Finn Gredal Jensen og Jon Stewart. Kommentarerne fra denne udgave vil senere, omsat til dansk, indgå i DSL's Møllerudgave.

Finn Gredal Jensen · fgj@dsl.dk

Farvelagt
illustration af
P.M. Møller fra
hans rejse til
Kina 1819-21.

DONATIONER

- Hvor kan man altid finde penge?
- I *Den Danske Ordbog* under P!

Desværre er denne vittighed mere sjov end sand. Ordet *penge* optræder selvfølgelig i *Den Danske Ordbog*, ligesom *provenu*, *merindtægt*, *overflod*, *velhaveri*, *guldregn*, *mammon*, *gysser*, *bobs*, *grunker* og mange flere. Men det er jo ikke ensbetydende med at Det Danske Sprog- og Litteraturselskab er en pengetank, og også *Den Danske Ordbogs* eksistens er afhængig af løbende bevillinger.

Faktisk har vi hårdt brug for at få styrket egenkapitalen så vi fortsat kan varetage den væsentlige kulturarvsopgave det er at udgive danske ordbøger og dansk litteratur og lærdomshistorie på videnskabeligt grundlag. Vi modtager med taknemmelighed enhver donation – også mindre beløb gør en stor forskel.

Ønsker du at donere et beløb til Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, kan det ske enten ved MobilePay 53557 eller ved at kontakte regnskabschef Britt Lund Frederiksen (blf@dsl.dk).

Hvis du ønsker at begunstige Det Danske Sprog- og Litteraturselskab i dit testamente, anbefaler vi at du tilrettelægger det med en advokat. Du er også velkommen til at kontakte Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs direktør:

Karen Skovgaard-Petersen · ksp@dsl.dk

NYE ORD I SVENSK-DANSK ORDBOG

Den 6. juni, på Sveriges nationaldag, Svenska flaggans dag, blev der tilføjet 1387 nye ord til *Svensk-Dansk Ordbog*. Ordene er fundet i den daglige, digitale udgave af »kvällstidningen« (formiddagsavisen) *Aftonbladet*. Blandt de nye er aktuelle ord som *gängupp görelse* 'bande-opgør', *hemkörning* 'udbringning af varer til private' og *nyval* eller *extraval* 'ekstraordinært valg mellem to ordinære valg'. Hermed er der 59.413 opslagsord i netudgaven af ordbogen. Opdateringen omfatter også tilføjelse af en lang række udtryk, fx *vara sen på bollen* 'være sent ude; være (for) sent på den' og *det rullar på* 'det glider; det skrider'. Desuden er der foretaget i hundredvis af tilføjelser og ændringer i de allerede eksisterende ordbogsartikler.

Arbejdet med at forbedre *Svensk-Dansk Ordbog* fortsætter frem mod næste opdatering.

Nyordslisten fra juni 2022 findes på adressen ordnet.dk/sdo/om-ordbogen/nye-ord-i-ordbogen/juni-2022.

Kjeld Kristensen · kjeldkr24@gmail.com

EN BETTE PJOSKER

Per Højholt er en af modernismens mest sprogevidste forfattere. Hans stil rummer alt fra mundtlig, lav stil til skriftlig, høj stil. I *Gittes monologer*, Højholts store folkelige succes, bruges det midtjyske, daglige talesprog kunstnerisk og kreativt, og værket nåede bredt ud. Mange læsere fik en ny opfattelse af dagbladet *Informations* røde prik over det lille i:

»Så sad der en lille rød plet på'en, man ku' altså ikk' undgå og se'en, lissom en skønhedsplet, ikk' oss', men det var lissom den ikk' ku' gør' for'et. Så tog jeg'en op, altså det gjord' jeg, den vejte ingen verdens ting, uh, jeg fik altså så ondt a'en, sårn en bette pjosker, ikk' oss', og så handicappet, det var da synd!«

Ebba Hjorth · eh@dsl.dk

UNDER STREGEN – CROSSDRESSING PÅ GAMMELDANSK?

I den skælsmske ridderroman *Hertug Frederik af Normandiet*, der udgives og oversættes i projektet Danske Klassikere fra Middelalderen, optræder denne verslinje: »han togh then frwes mantel aa«, og der kan dårligt være tvivl om at det betyder 'han tog fruens kappe på'. Manden der gør det, er den skotske kongesøn, og han gør det af nød, ikke af lyst. Tekstens hovedperson har nemlig lige reddet ham fra en morderisk kæmpe der som del af mishandlingen havde flået hans ridderdragt af. Men hvorfor står der nu sådan i teksten? Skulle det være fortællerens gavytveansigt der stikker frem her for at udstille kongesønnen? Motivet uddybes ellers ikke, men i et senere vers står om Frederik at 'han fulgte hende hemmeligt som en kvinde'. Snarest afspejler de to steder at en middelalderlig ridders kappe i pynt og form ikke adskilte sig synderligt fra en fornem dames. Verslinjerne er dermed påfaldende upåfaldende.

Simon Skovgaard Boeck · ss@dsl.dk